

Met tweepartijstelsel is politiek besluitvaardiger

NIEMAND zal ontkennen dat het debat over de Belgische en Vlaamse politieke zeden noodzakelijk is. Ik vraag mij echter af of de aandacht niet te veel wordt toegespitst op het gedrag van politici en politieke partijen. Dit kan ten koste zijn van de aandacht moet gaan naar problemen van meer structurele aard en die in niet geringe mate de oorzaak zijn van de fameuze „kloof“ en het vertrouwensverlies. En ik denk hier in de eerste plaats aan de problemen verbonden met het meerpartijstelsel. Het is onmiskenbaar dat zo'n stelsel, vergeleken met een tweepartijstelsel nadelen heeft waaraan het goede of slechte gedrag van politici weinig kan veranderen.

In een stelsel met meer dan twee partijen zijn in de meeste gevallen coalities noodzakelijk om tot een meerderheid te komen. Werken met partijcoalities heeft het nadeel dat de kiezers over de samenstelling van die coalities (of georganiseerde meerderheden) en dus over de samenstelling en het programma van de regering weinig of geen macht hebben. De regering, de meerderheid en het regeeringsprogramma zijn het

product van duistere onderhandelingen. Zelfs een partij die in de verkiezingen is afgestraft kan nog in een regering worden opgenomen. Het is mogelijk dat een kiezer voor een andere partij zou hebben gestemd indien hij vooraf had geweten welke coalitie er zou worden gevormd.

De kiezer is dus nooit zeker over het resultaat van de stembusgang, zelfs niet nadat die al achter de rug is. Partijcoalities worden vaak opgezet na de stembusgang al komt het voor dat partijen op voorhand bekend maken met wie ze zeker wel of zeker niet wensen te regeren. Maar het blijft een feit dat een coalitiesysteem een grote mate van onberekenbaarheid inhoudt. De verkiezingsuitslag is op voorhand onberekenbaar, al kan die wel door middel van opiniepeilingen min of meer worden voorspeld.

In een coalitiesysteem komt daar nog bij dat ook de samenstelling van de regering onvoorspelbaar is (niet in een tweepartijstelsel, waar de winnaar van de verkiezingen ook automatisch de regering vormt). Met als gevolg dat ook het regeeringsbeleid onberekenbaar is,

ten eerste omdat we niet kunnen voorspellen wie de regering zal vormen, en ten tweede omdat we, eens dat we weten wie de regering vormt, daarom nog niet weten welke compromissen er werden gesloten om tot de coalitie te komen en welke compromissen er in de loop van de regeerperiode nog uit de bus zullen komen om de coalitie in stand te houden.

Verkiezingscampagnes geven dus geen uitsluitsel over het beleid van de komende regering, met verlies aan geloofwaardigheid tot gevolg. Dit kan ertoe leiden dat de kiezer zijn politieke participatie, zijn medewerking aan de politieke procedures beëindigt. Hij ziet geen verband meer tussen oorzaak en gevolg, tussen het uitbrengen van zijn stem en de samenstelling en het beleid van de regering. Hij heeft geen invloed meer, en een burger zonder invloed is het einde van de democratie.

En dat geldt ook voor de verkozenen en de politieke partijen. Een partij die niet de absolute meerderheid heeft en daardoor haar programma niet voor volledig kan verwezenlijken, maar slechts een verwaterde versie in

het compromis met de andere regerende partijen, die lijdt verlies aan geloofwaardigheid en aan motivatie. En dat verlies is er niet enkel voor de regerende partijen, maar voor het hele systeem. Het zo dikwijls aangeklaagde verschil tussen verkiezingspropaganda en regeeringsbeleid is ten dele een gevolg van het systeem van coalitieregeringen, op zijn beurt een gevolg van het meerpartijstelsel.

EEN ander nadeel van het meerpartijstelsel en van coalities is het gebrek aan stabiliteit en besluitvaardigheid. De coalitie kan maar ontstaan door een mengeling te maken van diverse politieke gezindheden en beleidsprogramma's die vaak tegenstrijdig zijn. Die mengeling komt dan tot uiting in het regeerprogramma en het regeeringsbeleid. Indien over een zaak moet worden beslist waarin die tegenstrijdigheid tot uiting komt, is een compromis vaak zeer moeilijk, zometertijd onmogelijk. Er doen zich dan verschillende mogelijkheden voor.

De behandeling van dat soort zaken wordt op voorhand door het regeerakkoord uitgesloten.

Het voordeel is een grotere regeringsstabiliteit. Het nadeel is dat de partijen hun eigenheid verliezen, karakterloos worden. De grote principiële standpunten waardoor een partij verschilt van een andere, kan ze niet in praktijk brengen.

De behandeling van dat soort zaken wordt niet op voorhand uitgesloten, maar indien een beslissing zich opdringt, wordt beslist om niets te beslissen. Met dezelfde nadelen als in het vorige punt. In de ogen van de kiezer leggen de partijen minder de nadruk op principiële kwesties en meer op het behoud van de regering, op stabiliteit en voortzetting van de machtsuitoefening. De partijen wordt pragmatisme en opportunisme verweten.

Indien een beslissing zich opdringt, blijft iedereen op zijn principiële standpunt en valt de regering. Met als nadeel dat wederom niets wordt beslist. De besluiteloosheid lijkt wel algemeen. De regeerders hebben dan het voordeel dat ze niet als opportunisten worden gekenmerkt die alles doen of alles laten om aan de macht te blijven en die zelfs hun fundamenteel-

ste principes opgeven. Maar is het goede imago van politici dan werkelijk belangrijker dan een besluitvaardige regering?

Indien een beslissing zich opdringt, wordt een compromis gesloten. Er is dan uiteindelijk toch een beslissing, in tegenstelling tot de drie vorige situaties. Maar het is een beslissing die niet meer overeenkomt met de initiële standpunten. Het verwijt dat nu weerklinkt is wederom dat van gebrek aan principiële standvastigheid.

AL die structurele problemen verbonden met het meerpartijstelsel moeten toch aansporen tot een discussie over de voordelen, de nadelen en de wenselijkheid van een tweepartijstelsel naar Angelsaksisch model. Er zijn vanuit de politieke wereld al verscheidene voorstellen gedaan om te komen tot een hergroepering van de politieke partijen. Naar mijn mening hebben die voorstellen niet altijd de aandacht gekregen die ze verdienen.

F. SPAGNOLI

(De auteur is licentiaat wijsbegeerte.)